

УДК 343.97

ЮРІЙ БРОНІСЛАВОВИЧ ДАНИЛЬЧЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент, прокурор Харківської області

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ

Проблема тероризму загалом не є новою для України. Більше того, вона суттєво актуалізувалася у 2014 році і продовжує перебувати серед найбільш злободенних. В Україні розроблений та функціонує відповідний механізм протидії тероризму, що охоплює розгалужену, рівнево диференційовану систему суб'єктів, заходів, що реалізуються на підставі як загальноправових, так і спеціальних принципів, за визначеними напрямками, відповідне організаційно-правове, кадрове, фінансове та інше забезпечення. Варто звернути увагу й на те, що цей механізм виявляється не повною мірою адаптованим до специфічних запитів протидії тероризму. Останній же, вочевидь, у своїй генезі має особливі видові, групові детермінанти; механізм індивідуальної терористичної поведінки виявляє не властиві іншим видам злочинних практик феноменологічні зрізи, мотиваційні компоненти. Таким чином, одним з основних завдань, що ставиться перед сучасною наукою, є вироблення пропозицій щодо вдосконалення, а також функціонального розширення складових існуючого механізму протидії тероризму в Україні з огляду на наявні та потенційні ризики його відтворення в нашій державі.

У цьому контексті йдеться передусім про системну адаптацію, міжгалузеву синхронізацію та забезпечення кримінологічної ефективності правового регулювання запобігання і протидії тероризму. Основна мета розгортання цього напрямку кримінологічної діяльності – оформлення належної й достатньої правової основи для ефективного вирішення відповідних завдань. Цілком зрозуміло, що ця діяльність за змістом є досить широкою, різноплановою, що диктує необхідність виділити в її структурі кілька взаємопов'язаних напрямів удосконалення антитерористичних практик:

– *осучаснення положень Концепції боротьби з тероризмом*, схваленої указом Президента України від 23.04.2013 № 230/2013, з огляду на розширений спектр новітніх (що постали після 2014 р.) терористичних загроз;

– *удосконалення загальних питань правового регулювання кримінальної відповідальності за тероризм*. Йдеться про приведення у логічну відповідність (що досягається передусім термінологічною єдністю, чітким визначенням та розмежуванням тероризму, терористичної діяльності, терористичного акту, терористичних злочинів), несуперечності кримінально-правових приписів, передбачених ст. 258 – 258-5 КК України, усунення в них прогалин та колізій.

У цьому аспекті слід підтримати тих науковців, які вважають, що кримінально-правовим нормам про відповідальність за терористичні злочини не місце в розділі IX «Злочини проти громадської безпеки» Особливої частини КК України. Водночас, з огляду на специфічність ознак як об'єктивної, так і суб'єктивної їх сторони, неприйнятною видається пропозиція розмістити відповідні норми у розділі XX «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» КК України [1, с. 396]. Більш виваженою, на нашу думку, є пропозиція об'єднати всі складі терористичних злочинів у новому окремому розділі XXI «Терористичні злочини» [2, с. 108].

Крім того, в аспекті запобігання (обмеження) поширенню ідеологічних чинників тероризму необхідним вважаємо поставити питання про криміналізацію пропаганди ідеології терористичних організацій. При цьому звернімо увагу на використання в низці наукових праць терміна «терористична ідеологія», або ж «ідеологія тероризму». Ані перший, ані другий з них, як видається, не може бути використаний у тексті закону з огляду на логіко-семантичну проблематичність поєднання вказаних категорій у єдиних поняттях. Тероризм – специфічний кримінальний різновид предметної соціальної діяльності. Діяльність же є поняттям індіферентним відносно ідеології; остання не може бути якісною характеристикою самої діяльності, а є її передумовою. На цій же підставі сама по собі ідеологія не може бути терористичною. Тож варто вести мову про ідеологію терористичних організацій як світоглядну основу їх діяльності;

– *специфікація кримінально-виконавчих норм* щодо роздільного тримання (а також особливих програм ресоціалізації й соціальної адаптації) засуджених за терористичні злочини

до потреб мінімізації можливостей зараження ідеологією терористичних організацій інших засуджених;

– усунення *терогенної прогаліни у правових механізмах визнання організацій терористичними*. Наразі в Україні ця діяльність нормативно не врегульована, а сам процес визнання набуває суто політичного забарвлення. Більше того, наразі не існує міжгалузевих правових зв'язків, які б надавали можливість Україні здійснювати антитерористичну діяльність щодо тих організацій, які визнані терористичними у відповідних резолюціях Радою Безпеки ООН. Рішення останньої у міжнародно-правовому вимірі розглядаються як правовстановлюючі акти, які, однак, не поширюються на внутрішньодержавний вимір; існує потреба у запровадженні проміжних механізмів легітимації цих рішень в Україні;

– *запровадження інституту кримінологічної експертизи нормативно-правових актів і їх проектів*. Ця ідея не є новою. Її науковою розробкою в різні часи займалися вітчизняні вчені, у працях яких сформовано потужний описовий, пояснювальний масив наукової інформації з високим практичним потенціалом. Кримінологічна специфікація зазначеного інституту має відбутися у напрямі вироблення системи *критеріїв терогенності нормативно-правових актів і їх проектів*, методики виявлення та усунення відповідних положень;

– *антитерористичний моніторинг ефективності правового регулювання*, що, з одного боку, є доповненням до інституту кримінологічної експертизи, а з іншого, – автономним різновидом кримінально-превентивної практики.

Підсумовуючи зауважимо, що викладені пропозиції лише позначають пріоритетні напрями удосконалення правових засад протидії тероризму в Україні з метою її адаптації до сучасних запитів. Кожен із цих напрямів потребує подальшої ретельної наукової розробки і практичної реалізації. Знання про них мають вагоме значення для підготовки правоохоронців найвищої кваліфікації та можуть бути використані в освітньому процесі.

Список бібліографічних посилань

1. Антипенко В. Ф. Механізм міжнародно-правового регулювання боротьби с тероризмом : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. М., 2004. 476 с.

2. Ємельянов В. П., Коростилєнко А. В. Питання вдосконалення антитерористичного законодавства України у світлі міжнародно-правових норм. *Протидія терористичній діяльності : міжнародний досвід і його актуальність для України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30 верес. 2016 р.). Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2016. С. 104–108.

Одержано 09.04.2019

УДК 351.741(477.54)

ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ БЕХ,

начальник Головного управління Національної поліції в Харківській області

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ ПОЛІЦІЇ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Необхідною умовою гармонійного розвитку України, побудови громадянського суспільства є ефективний і стабільний розвиток кожного регіону держави. З моменту набуття Україною незалежності тривалий час спостерігалася відсутність комплексної державної політики, спрямованої на досягнення сталого розвитку регіонів, використання потенціалу регіонів в інтересах їх жителів та держави в цілому. У результаті це призвело до відсутності взаємодії між інститутами державної влади і громадянського суспільства, зростання рівня злочинності, криміналізації суспільних відносин, зниження рівня довіри населення регіонів до органів державної влади та місцевого самоврядування.

Протягом останніх років органи державної влади почали приділяти значну увагу створенню необхідних умов для всебічного розвитку регіонів, налагодженню ефективних відносин між суспільством, конкретним регіоном та державою в цілому в усіх сферах життєдіяльності. Таким чином, сьогодні одним із головних завдань відповідних органів